

**ArcheoPro Archeologisch rapport
Nr 10157**

**Soeterbeek, Maasbree
Gemeente Peel en Maas
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O);
Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek**

Tom Deville
Sara Houbrechts
Joep Orbons

Januari 2011

ArcheoPro

ArcheoPro Archeologisch rapport Nr 10157

Soeterbeek, Maasbree Gemeente Peel en Maas Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Aeres Milieu, Zuidhoven 9m, 6042 PB Roermond
Status: versie 31-01-2011

Projectcode : 10-440
Bestandsnaam : ArcheoPro, Soeterbeek Maasbree, 2011 31 01
Opgesteld conform KNA 3.2
Archis onderzoeksmelding (OM nummer): 44.635
Bevoegd gezag: Gemeente Peel en Maas
Opslagplaats documentatie: Provincie Limburg

Auteur: Tom Deville, Joep Orbons
Projectleider : Tom Deville
Projectmedewerkers: Richard Exaltus, Tom Deville, Joep Orbons
Onderaannemers: nvt
Autorisatie: Drs. R.P. Exaltus; senior-archeoloog

ISSN : 1569-7363

Uitgegeven door ArcheoPro
© Copyright 2010 ArcheoPro, Maastricht

ArcheoPro

Holdaal 6
NL 6228 GH Maastricht
Nederland

Tel : 0(0 31) 43 3672586
Fax: 0(0 31) 43 3672585

Kamer van Koophandel Limburg: 14117581
e-mail: info@archeopro.nl
www.archeopro.nl

Inhoudsopgave:

Samenvatting.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Locatiegegevens:.....	5
1.3 Onderzoek	5
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Methode en bronnen	8
2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem	9
2.3 Referentieprofiel	10
2.4 Archeologie.....	14
2.5 Informatie amateurarcheologen	16
2.6 Historie.....	18
2.7 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	21
2.8 Onderzoeksstrategie	22
3 Veldonderzoek	23
3.1 Verrichte werkzaamheden	23
3.2 Resultaten booronderzoek.....	23
4 Conclusies en aanbevelingen (beleidsadvies).....	26
Verklarende woordenlijst.....	27
Archeologische tijdschaal	27
Bronnen.....	27
Literatuur.....	28
Bijlage 1: Boorbeschrijving	29

Samenvatting

Op 7 januari 2011 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Soeterbeek te Maasbree.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten daterend uit het mesolithicum en vanaf de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Voor resten uit de overige perioden is een lage verwachting toegekend.

Binnen het plangebied zijn 7 verkennende boringen gezet met behulp van een zandguts en een megaboor. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem binnen het plangebied overwegend uit (kom)klei bestaat in plaats van uit dekzand zoals het bureauonderzoek deed vermoeden. De verwachte hoge bruine enkeerdgronden en holtpodzolgronden, ontbreken volledig. Door ontgrondingswerkzaamheden is de bodem binnen het plangebied bovendien tot in de komklei verstoord. Daarnaast zijn tijdens het onderzoek geen indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van archeologische resten binnen de grenzen van het plangebied. In verband hiermee zijn de KNA-onderdelen *Waardestelling en Beleidsadvies*, in dit rapport niet nader uitgewerkt.

Vanwege de ligging van het plangebied in een laaggelegen komkleigebied, de verstoring van de bodem en het ontbreken van archeologische indicatoren, kan de archeologische verwachting voor resten uit alle perioden, worden bijgesteld tot een lage verwachting.

De resultaten van het onderzoek geven derhalve geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

- Opdrachtgever: Aeres Milieu, Zuidhoven 9m, 6042 PB Roermond
- Geplande ingrepen: Bouw van een varkensstal (zie figuur 2)
- Datum uitvoering veldwerk: 07-01-2011
- Archis onderzoeksmelding (OM nummer): 44.635
- Opgesteld conform KNA 3.2.
- Bevoegd gezag: Gemeente Peel en Maas
- Bewaarplaats vondsten: Provincie Limburg
- Bewaarplaats documentatie: Provincie Limburg

1.2 Locatiegegevens:

- Provincie: Limburg
- Gemeente: Peel en Maas
- Plaats: Maasbree
- Toponiem: Soeterbeek
- Globale ligging: Het plangebied ligt binnen het buurtschap Soeterbeek, tussen Maasbree en Baarlo.
- Hoekcoördinaten plangebied:
  - o 203245 / 372306
  - o 203245 / 372387
  - o 203372 / 372387
  - o 203372 / 372306
- Oppervlakte plangebied: 0,73 ha
- Eigendom: particulier
- Grondgebruik: bouwland
- Hoogteligging: ± 21 m +NAP
- Bepaling locaties: GPS Garmin
- Onderzoeksgebied bureauonderzoek: Cirkel met een straal van één kilometer rond het centrum van het plangebied

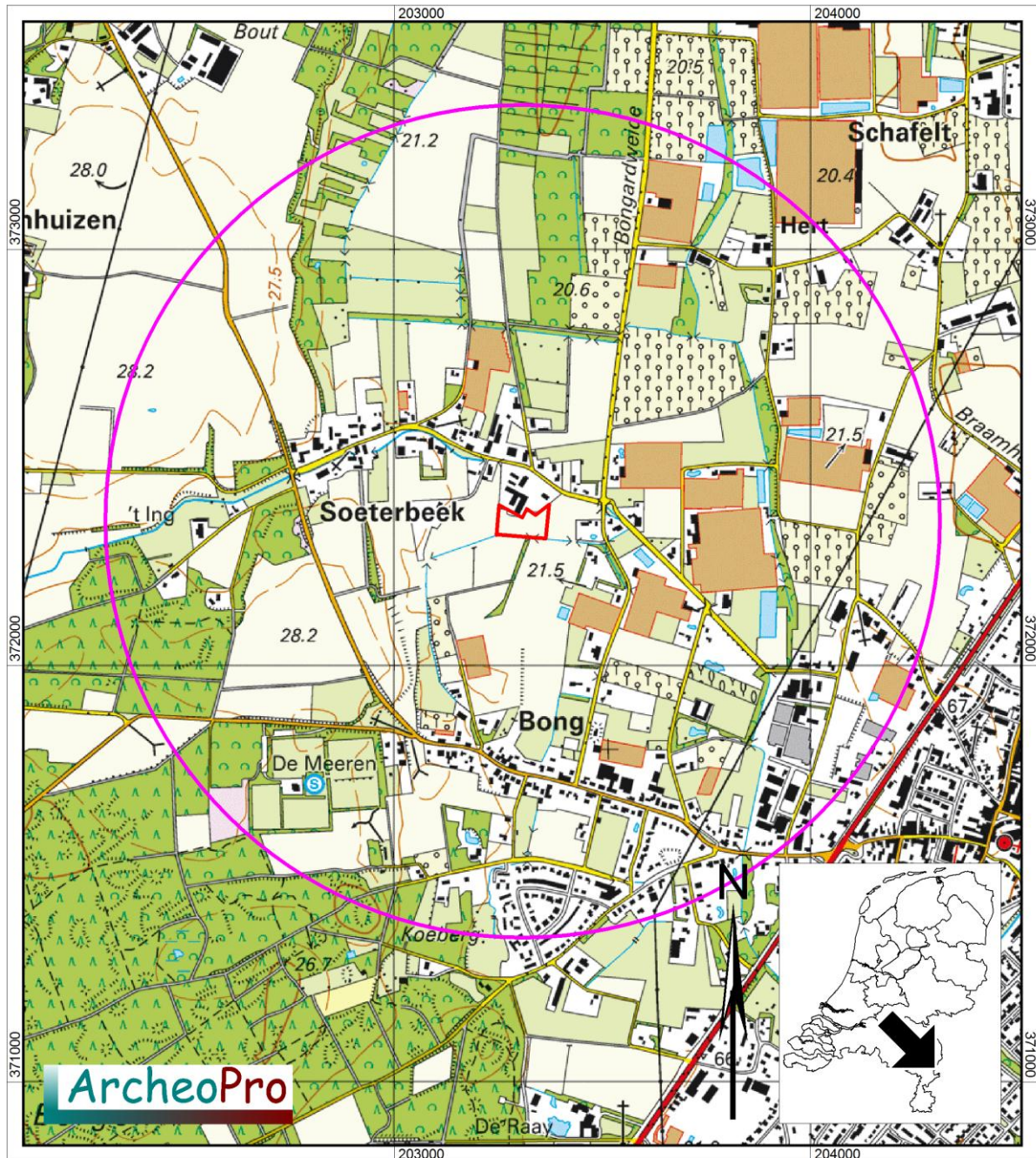
1.3 Onderzoek

Op 7 januari 2011 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Soeterbeek te Maasbree.

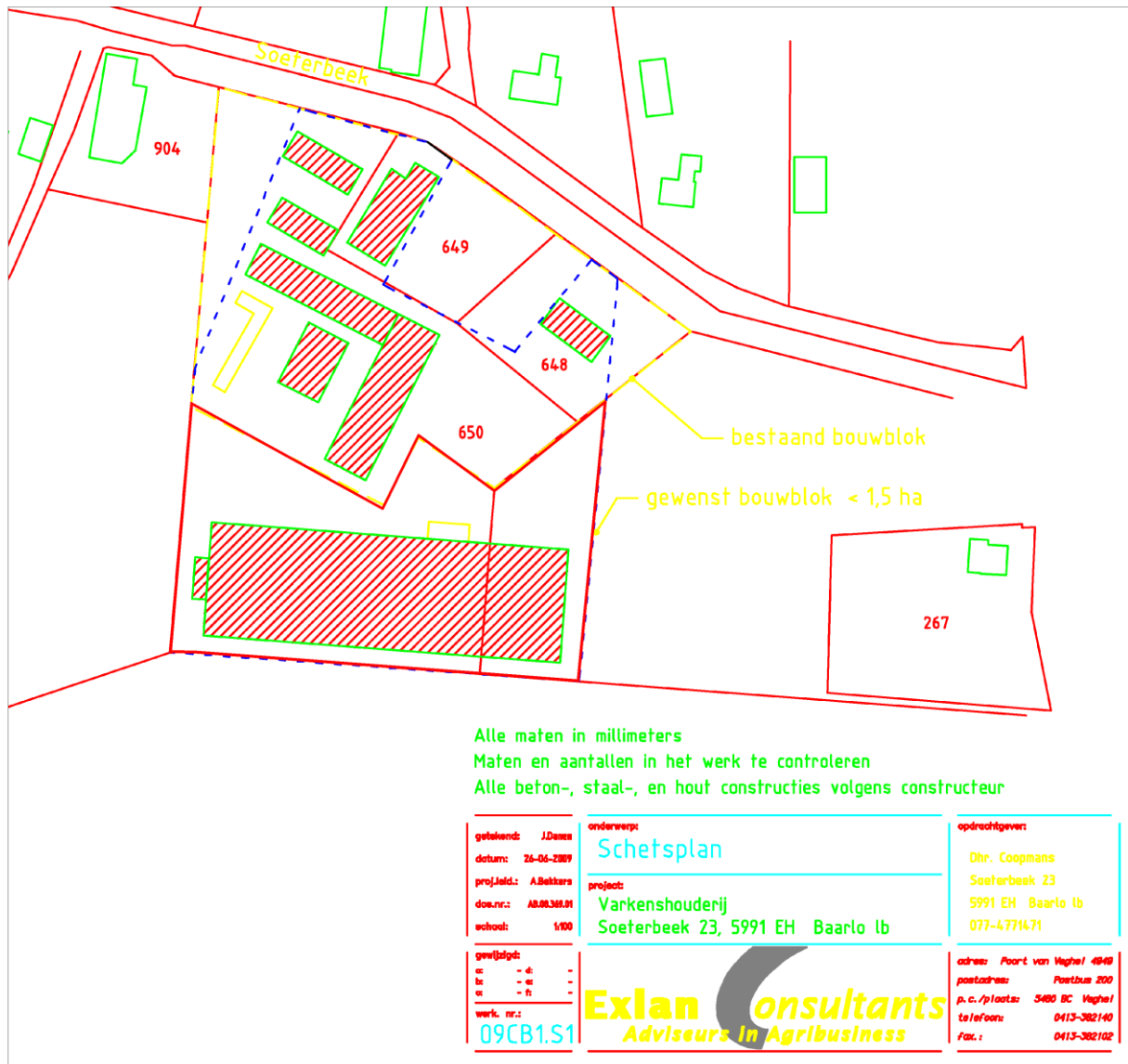
Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

ArcheoPro voert haar onderzoeken uit conform de hiervoor vastgelegde normen en richtlijnen en is door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) vergunning verleend tot het verrichten van bepaalde archeologische werkzaamheden in het kader van het doen van opgravingen, bestaande uit prospectie door middel van booronderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd door drs. R.P. Exaltus (senior-archeoloog), drs. T. Deville (KNA-archeoloog), drs. S. Houbrechts (archeoloog) en ing. P.J. Orbons (senior vakspecialist).

Figuur 1: De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

Figuur 2: De binnen het plangebied voorgenomen bouw van een varkensstal

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode en bronnen

Tijdens het bureauonderzoek wordt door de bestudering van beschikbare bronnen, kennis vergaard omtrent de bodem en geologie van het onderzoeksgebied en de hierin bekende en te verwachten archeologische waarden.

Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek kan de beste aanpak voor het veldonderzoek worden bepaald.

Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd (voor bronvermelding; zie ook literatuurlijst, dit geldt ook voor de kaarten die in de tekst opgenomen zijn):

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS)
- Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965, 1:50.000
- Bodemkaart 1:50.000
- Geomorfologische kaart 1:50.000
- Geologische kaart 1:50.000
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000 1838-1857 (Deel Zuid)
- Grote historische topografische atlas van Nederland, provincie Limburg 1:25.000 1894-1926
- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- Kadastrale minuutplan met aanwijzende tafels, 1830
- Landschappen van Maas en Peel, J. Renes, 1999

Figuur 3: Luchtfoto met daarop rood omlijnd het plangebied.

2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem

Het plangebied ligt tussen de Maas en de rand van de Peel op circa twee kilometer ten westen van de Maas.

Volgens de geologische kaart worden binnen het plangebied rivierafzettingen verwacht die behoren tot de Formatie van Beegden. Deze Maasafzettingen bestaan uit metersdikke pakketten grof zand en grind. De oudste afzettingen hiervan dateren uit het Pliocen (5,3 - 2,6 miljoen BP). Aan het einde van het Weichseliën, met name in het Laat Pleniglaciaal (circa 29.000 - 15.700 BP) en het Jonge Dryas (circa 12.745 - 11.755 BP) heerste er een poolklimaat in Nederland. Hierdoor ontbrak vegetatie waardoor op grote schaal verstuiving kon optreden. Vanuit het Noordzeebekken werd dekzand meegevoerd. Hierbij werden dekzanden over de rivierafzettingen (Formatie van Beegden) afgezet in de vorm van vlaktes, welvingen en ruggen. Dit zand is kalkloos, fijnkorrelig en goed afgerond. Tevens is het goed gesorteerd en arm aan grind. Deze afzettingen behoren tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel (Berendsen, 2004).

Volgens de geomorfologische kaart van Nederland ligt het buurtschap Soeterbeek op een dalvlakteterras dat bedekt is met dekzand (figuur 5, code 4E10). Dit dalvlakteterras wordt doorsneden door geulen van een vlechtend afwateringsstelsel (figuur 5, code 2R10). Dit zijn oude Maasgeulen uit de laatste ijstijd die door een sterke afwisseling van het debiet van de Maas, veroorzaakt door de periodieke afvoer van smeltwater, vaak van ligging veranderde. Het plangebied zelf ligt grotendeels in een dalvormige laagte zonder veen (figuur 5, code 2R2). Alleen het meest noordoostelijke deel ligt binnen het dalvlakteterras (figuur 5, code 4E10). Ten oosten van Soeterbeek liggen hoger gelegen gebieden met dekzandruggen, al dan niet bedekt met een oud bouwlanddek (figuur 5, code 3L5), en gebieden met lage landduinen (figuur 5, code 4L8).

Uit de kaartuitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, figuur 7) blijkt dat de dalvormige laagte waarin het plangebied ligt, op de kruising ligt van twee verlaten Maasgeulen van het vlechtende systeem. Het buurtschap Soeterbeek zelf ligt enkele meters hoger. Tussen het dalvlakteterras en de ten oosten hiervan gelegen dekzandruggen en gebieden met lage landduinen is een duidelijke steilrand herkenbaar.

De bodemkaart van Nederland geeft aan dat binnen het plangebied hoge bruine enkeerdgronden in lemig fijn zand (figuur 6, code bEZ23) voorkomen. Deze gronden zijn ontstaan vanaf de late middeleeuwen door het systeem van potstalbemesting waarbij plaggen werden gestoken die in de stallen werden gelegd om de meststoffen van het vee op te nemen. Deze vruchtbare plaggen zijn vervolgens over de velden uitgespreid. Hierdoor is in de loop der eeuwen een plaggendek boven op de oorspronkelijke bodem ontstaan. Een andere theorie is dat deze dikke eerdgronden geen opgebrachte dekken zijn als gevolg van potstalbemesting maar zijn ontstaan door intensieve bodembewerking (Jongmans en Miedema, 1986).

De bruine enkeerdgronden worden gekenmerkt door een tenminste 50 tot 80 cm dikke grijsbruine tot donkerbruine humeuze bovengrond (A-horizont). Ze onderscheiden zich van zwarte enkeerdgronden door hun lichtere kleur, een hoger lutumgehalte en een lager humusgehalte. Deze gronden hebben een donkerbruine bouwvoor (Aap-horizont) die een dikte heeft van circa 25 cm. Daaronder wordt het plaggendek bleker van kleur (Aa-horizont). Onder het plaggendek ligt een donkere laag (Apb-horizont). Deze is ontstaan door vermenging van de bovengrond van het oorspronkelijke bodemprofiel met het bovenliggende plaggendek. Onder de enkeerdgronden zijn veelal resten van podzolgronden aanwezig. Podzoldodems worden doorgaans gekenmerkt door een uitspoelingslaag (E-horizont) met

daaronder een inspoelingslaag (B-horizont). De B-horizont gaat veelal via een overgangslaag (de BC-horizont) over in het niet door bodemvorming beïnvloede zand (de C-horizont). Alleen binnen de zuidelijke helft van het plangebied geeft de bodemkaart de aanwezigheid aan van holtpodzolgronden (figuur 6, code Y23). Holtpodzolgronden zijn moderpodzolgronden met een humeuze bovengrond, die dunner is dan 0,3 m. Ze worden onderscheiden in fijn en grof zand en zijn kenmerkend voor de heide- en bosgronden die op de stuwwallen en op fluvioperiglaciale afzettingen liggen. De holtpodzolgronden in het plangebied bestaan uit grof zand en zijn sterk. Het zijn matig vruchtbare bodems, geschikt voor akkerbouw. In en naast de verlaten Maasgeulen met een vlechtend karakter komen Poldervaaggronden in lichte zavel voor (figuur 6, code KRn1). Onder poldervaaggronden vallen alle zavel- en kleigronden die geen veen binnen 80 cm beneden maaiveld hebben, geheel gerijpt zijn, geen donkere bovengrond hebben en niet bruin zijn.

2.3 Referentieprofiel

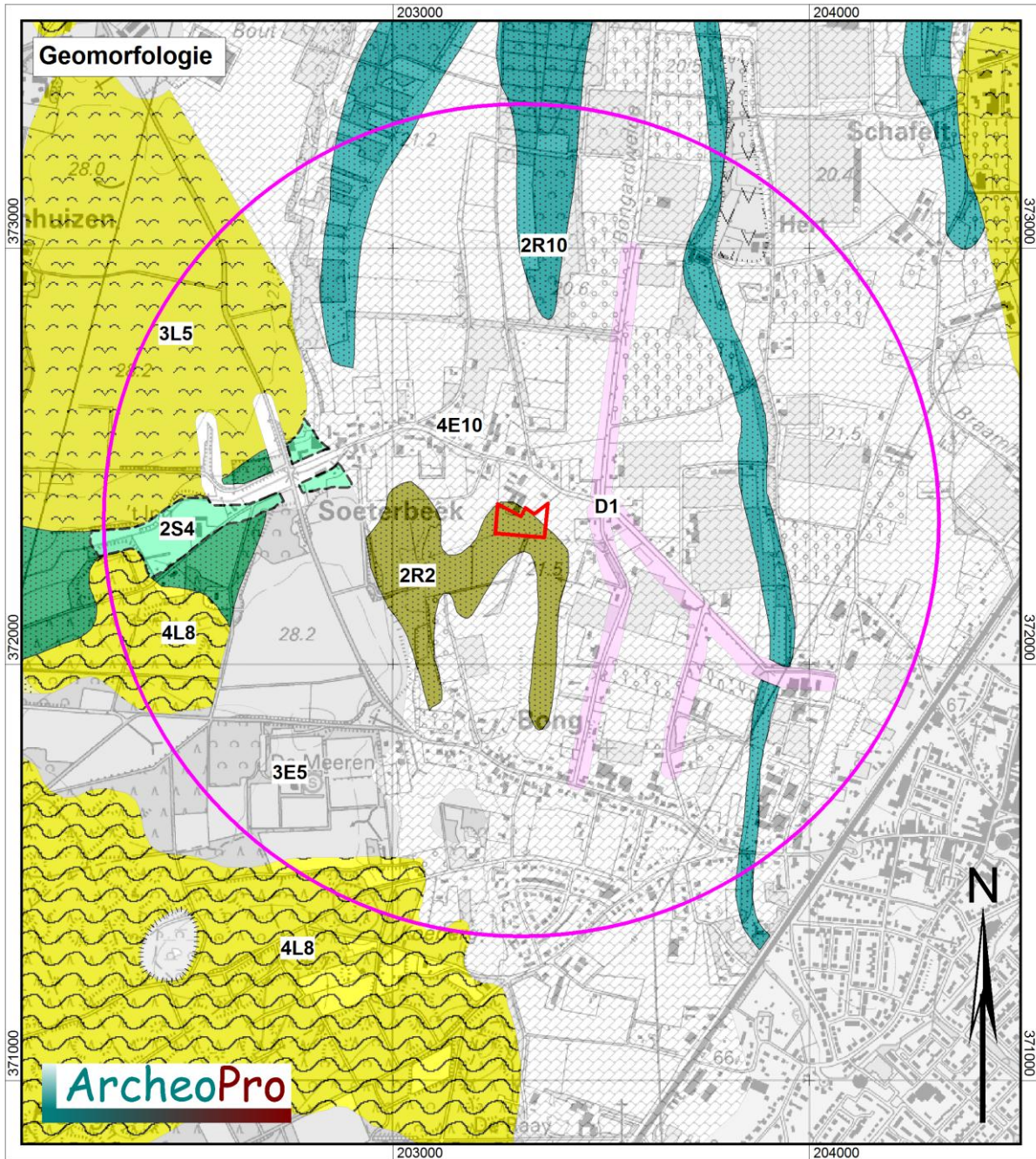
De enkeerdgronden worden gekenmerkt door een tenminste 50 cm dikke zwarte humeuze bovengrond die veelal in de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd (tot ± 1900), is ontstaan ten gevolge van eeuwenlange bemesting met potstalmest.

Veelal gaat het esdek geleidelijk aan over in het niet door plaggenbemesting met humus verrijkte zand. Doordat enkeerdgronden vaak zijn aangelegd in gebieden waar oorspronkelijk podzolgronden zijn ontstaan, kunnen resten hiervan onder het esdek aanwezig zijn. (Zie figuur 3 uit *Ten Cate et al. 1995*)

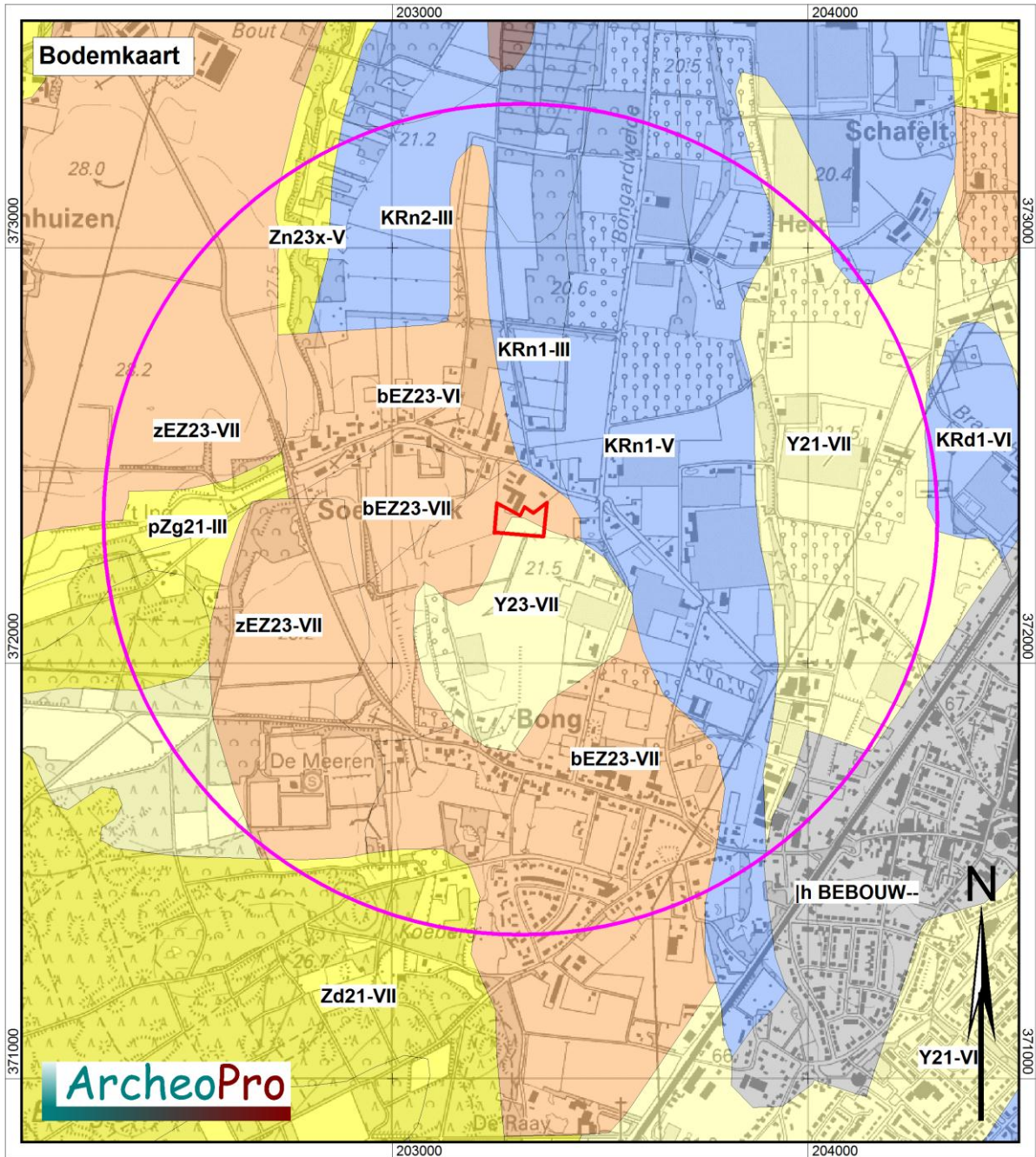
De dikte van een esdek is afhankelijk van de ouderdom en de intensiteit waarmee materiaal is opgebracht.

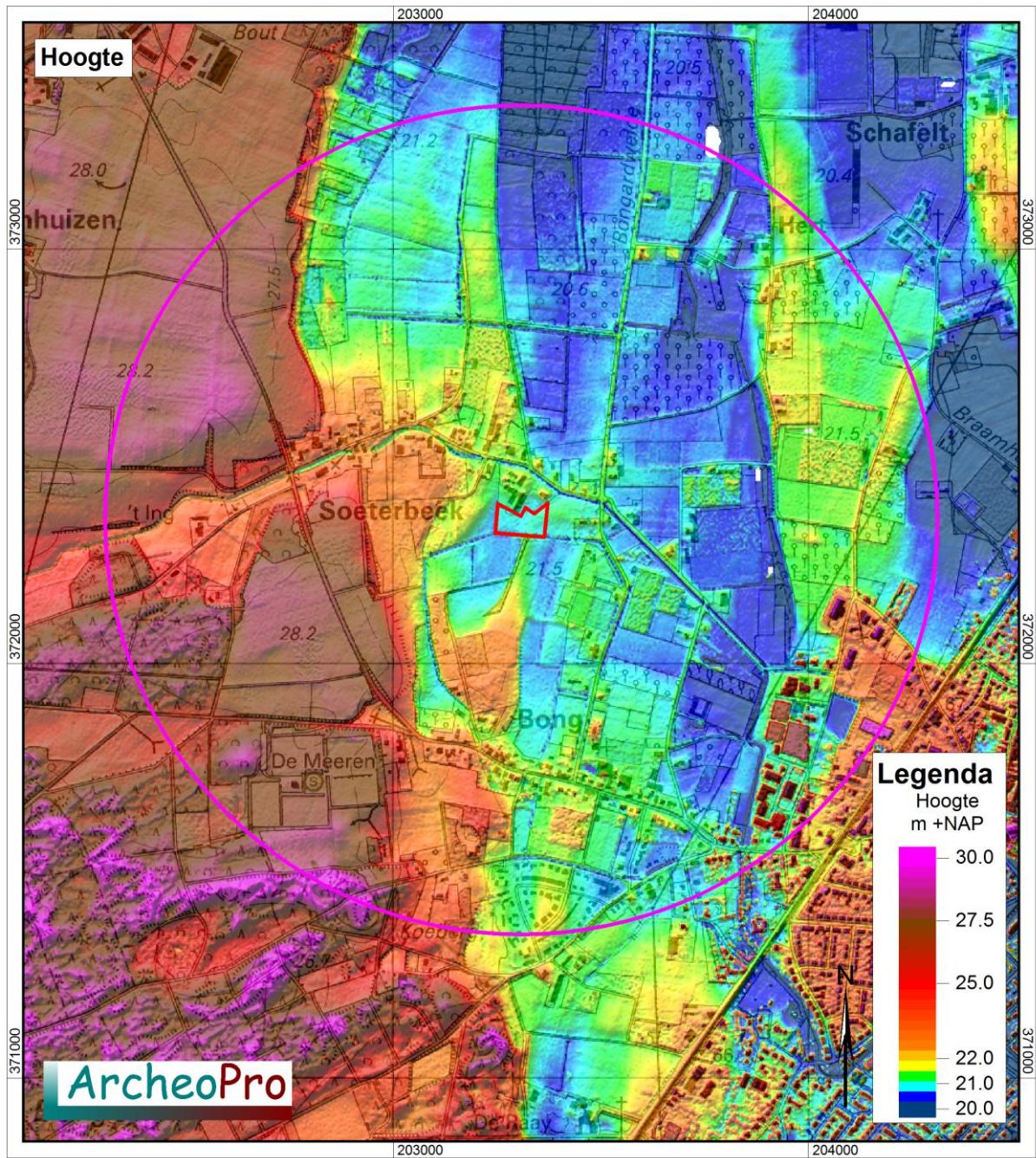
Figuur 4: Voorbeeld van een hoge bruine enkeerdgrond op een podzol profiel.

Figuur 5: Uitsnede uit de geomorfologische kaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

Figuur 6: Uitsnede uit de bodemkaart met daarin rood omlind het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

Figuur 7: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

2.4 Archeologie

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW 3.0) ligt het plangebied in een zone met een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden

In het onderzoeksgebied liggen drie monumenten.

Net ten noorden van het plangebied ligt monument 16.316. Dit is de oude dorpskern van Soerbeek waarin resten uit de late middeleeuwen of ouder kunnen voorkomen. Monument 16.315 ligt op circa vierhonderdvijftig meter ten zuiden van het plangebied. Dit is een cluster van oude bebouwing, de Bong. Hier komen resten voor uit de late middeleeuwen of ouder. Op circa negenhonderd meter van zuidoosten van het plangebied ligt de oude dorpskern van Baarlo (monumentnummer 16.314). Ook hier zijn resten vanaf de late middeleeuwen of ouder te verwachten.

Ten oosten van het plangebied heeft RAAP een booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 23.606). Tijdens dit onderzoek zijn verschillende vondsten vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd aangetroffen (waarnemingsnummer 409.109). Op dit terrein moet een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven plaatsvinden.

Op circa negenhonderdtwintig meter ten oosten van het plangebied is eveneens door RAAP een booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 16.062). Van dit terrein was reeds een deel afgegraven. Voor het nog niet afgegraven deel is een archeologische begeleiding aanbevolen.

Ten zuiden van het plangebied ligt een cluster van verschillende onderzoeksmeldingen en waarnemingen. Ter plaatse van onderzoeksmelding 10.811 is een booronderzoek uitgevoerd door RAAP. Hierbij zijn drie vindplaatsen aangetroffen die behoudenswaardig zijn. Voor vier onderzoeken uitgevoerd ten zuiden van het plangebied is geen vervolgonderzoek aanbevolen (onderzoeksmeldingen 2.192, 19.449, 29.011, 37.026). Ter plaatse van onderzoeksmelding 37.026 is prehistorisch aardewerk en aardewerk uit de late middeleeuwen aangetroffen (waarnemingsnummer 415.481). Waarnemingsnummer 131.034 omvat aardewerk uit het neolithicum of ijzertijd en een slak uit de bronstijd. Ter plaatse van waarnemingsnummer 131.032 zijn verschillende vuurstenen werktuigen en aardewerk aangetroffen. Ter plaatse van onderzoeksmelding 2.192 is vuursteen uit het mesolithicum en aardewerk uit de ijzertijd tot de nieuwe tijd aangetroffen. Onderzoeksmelding 416.352 bestaat uit verschillende vondsten vanaf het paleolithicum tot de nieuwe tijd.

Op circa zevenhonderd meter ten westen van het plangebied liggen drie waarnemingen. Waarnemingsnummer 31.196 omvat een grafheuvel en een bronzen emmer uit de ijzertijd, waarnemingsnummer 131.039 omvat een vuursteenafslag. Waarnemingsnummer 31.201 bestaat uit handgevormd aardewerk uit de ijzertijd. Waarnemingsnummer 15.583 betreft vuursteen uit het laat mesolithicum. Op circa achthonderd meter ten noordwesten van het plangebied tenslotte zijn nog enkele vondsten uit het mesolithicum, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd aangetroffen (waarnemingsnummer 406.581).

Tabel 1

Monumenten en waarnemingen			
Nummer	Coördinaat	Periode	Vondsten
16.314		Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Oude dorpskern van Baarlo
16.315		Late middeleeuwen – nieuwe	Cluster oude bebouwing

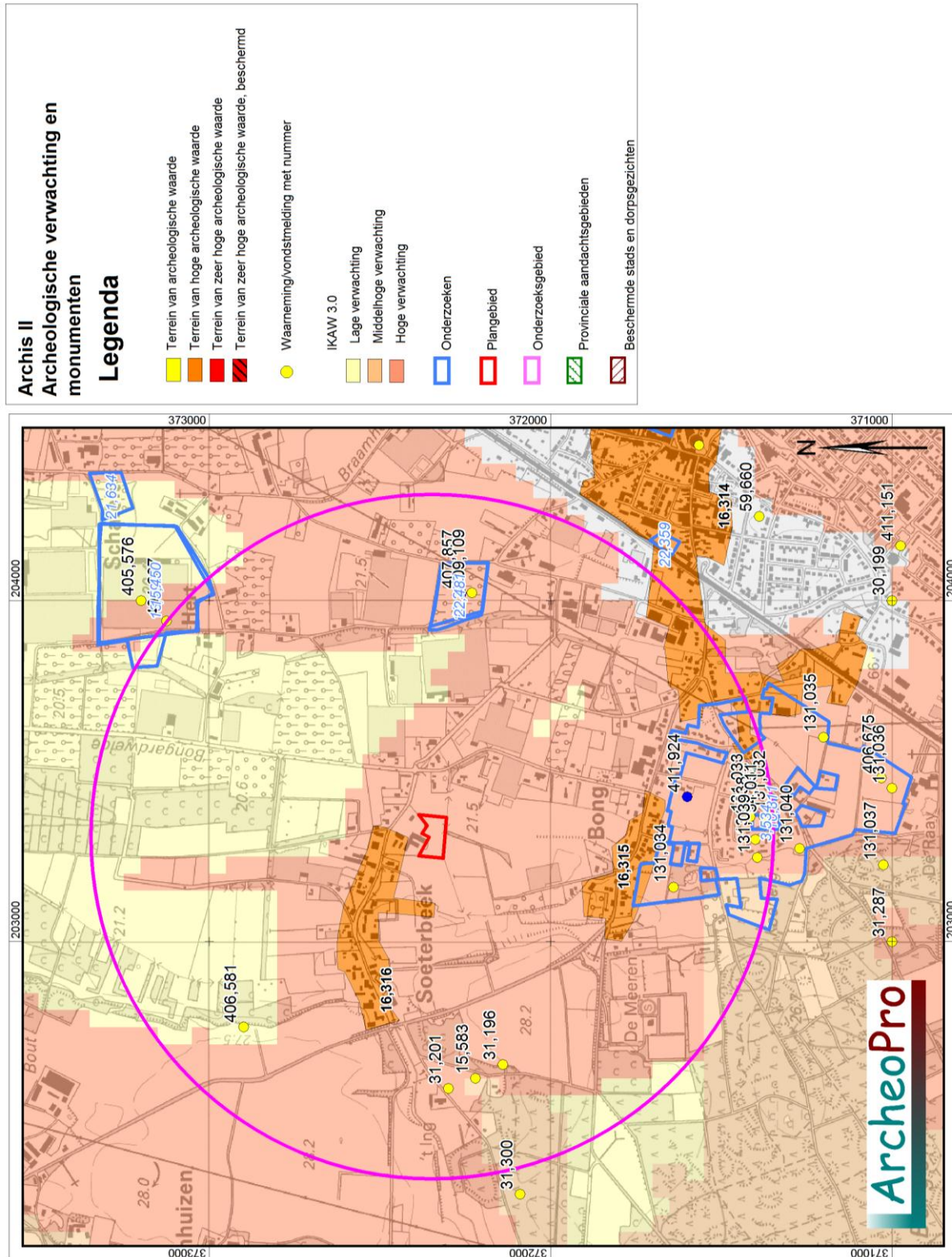
		tijd	
16.316		Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Oude dorpskern van Soeterbeek
15.583	202.600/372.220	Laat mesolithicum	Vuursteen
31.196	202.640/372.140	Vroege ijzertijd	Grafheuvel, bronzen emmer
31.201	202.570/372.300	Late bronstijd – ijzertijd	Handgevormd aardewerk
44.457	203.365/371.375	IJzertijd – Romeinse tijd Late middeleeuwen – nieuwe tijd Nieuwe tijd Onbekend	Aardewerk Aardewerk Greppel Vuursteenartefacten
51.011	203.365/371.375	Mesolithicum IJzertijd – Romeinse tijd Nieuwe tijd	Afslagen, brokken, kling, kernen, kernvernieuwingsstukken, decoratiestukken Aardewerk Aardewerk
131.032	203.375/371.350	Late middeleeuwen Paleolithicum - neolithicum Mesolithicum Mesolithicum – neolithicum Neolithicum – bronstijd Vroege middeleeuwen Onbekend	Elmpterwaar, Paffrathardewerk Kling Microsteker, spits Schrabber, kern, afslag Spits Bolpot Aardewerk
131.033	203.366/371.415	Neolithicum – ijzertijd Nieuwe tijd	Handgevormd aardewerk Aardewerk
131.034	203.160/371.640	Neolithicum – ijzertijd Bronstijd – nieuwe tijd Onbekend	Aardewerk Slak Steen, aardewerk
131.038	203.300/371.400	Neolithicum – ijzertijd Romeinse tijd – nieuwe tijd Late middeleeuwen Onbekend	Aardewerk Aardewerk Late middeleeuwen Hutteleem
131.039	203.247/371.394	Mesolithicum – neolithicum	Afslag
406.581	202.750/372.900	Mesolithicum Romeinse tijd Middeleeuwen Middeleeuwen – nieuwe tijd	Spits Bronzen kledingonderdeel Munt Zilveren munt
409.109	204.023/372.231	Neolithicum – nieuwe tijd IJzertijd – middeleeuwen Vroege middeleeuwen – late middeleeuwen	Handgevormd aardewerk Grondspoor Kogelpot, Pingsdorf aardewerk
415.481	203.425/371.600	Neolithicum – nieuwe tijd Late middeleeuwen	Handgevormd aardewerk Aardewerk
416.352	204.022/372.262	Laat paleolithicum – bronstijd Laat neolithicum – nieuwe tijd IJzertijd	Kling, vuursteen Concentraties kuilen Aardewerk, kuil

		IJzertijd – Romeinse tijd Romeinse tijd Late middeleeuwen Vroege middeleeuwen Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Ring Wrijfschaal, voorraadvat Elmpterwaar, handgevormd waardewerk, proto-steengoed, witbakkend aardewerk, grijsbakkend aardewerk Aardewerk Greppel, spitsporen, steengoed
--	--	---	--

2.5 Informatie amateurarcheologen

ArcheoPro heeft contact opgenomen met Historische Werkgroep “De Brede”. Dit heeft met betrekking tot het plangebied geen informatie opgeleverd

Figuur 8: Kaart met Archis-gegevens met daarop een cirkel met een straal van één kilometer rond het plangebied die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

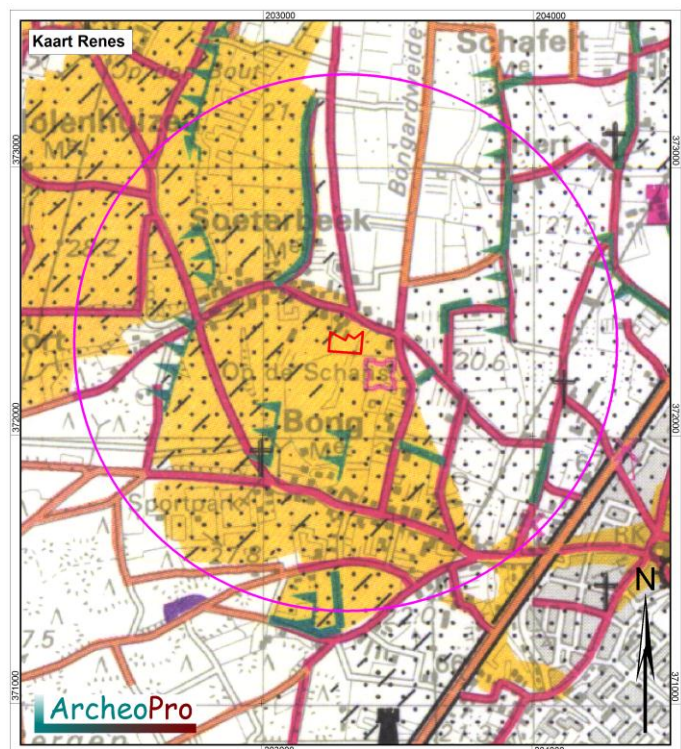
2.6 Historie

De Tranchotkaart (zie figuur 9) uit 1805 laat zien dat het plangebied in die tijd binnen bouw- en weiland lag. Mogelijk liep door de noordwestelijke hoek van het plangebied een zijtak van de huidige Soeterbeek. Ten zuidoosten lag een schans, die op de kaart nog gedeeltelijk herkenbaar is. Schansen zijn veelal gelegen op ongunstige, vaak erg natte delen in het landschap.

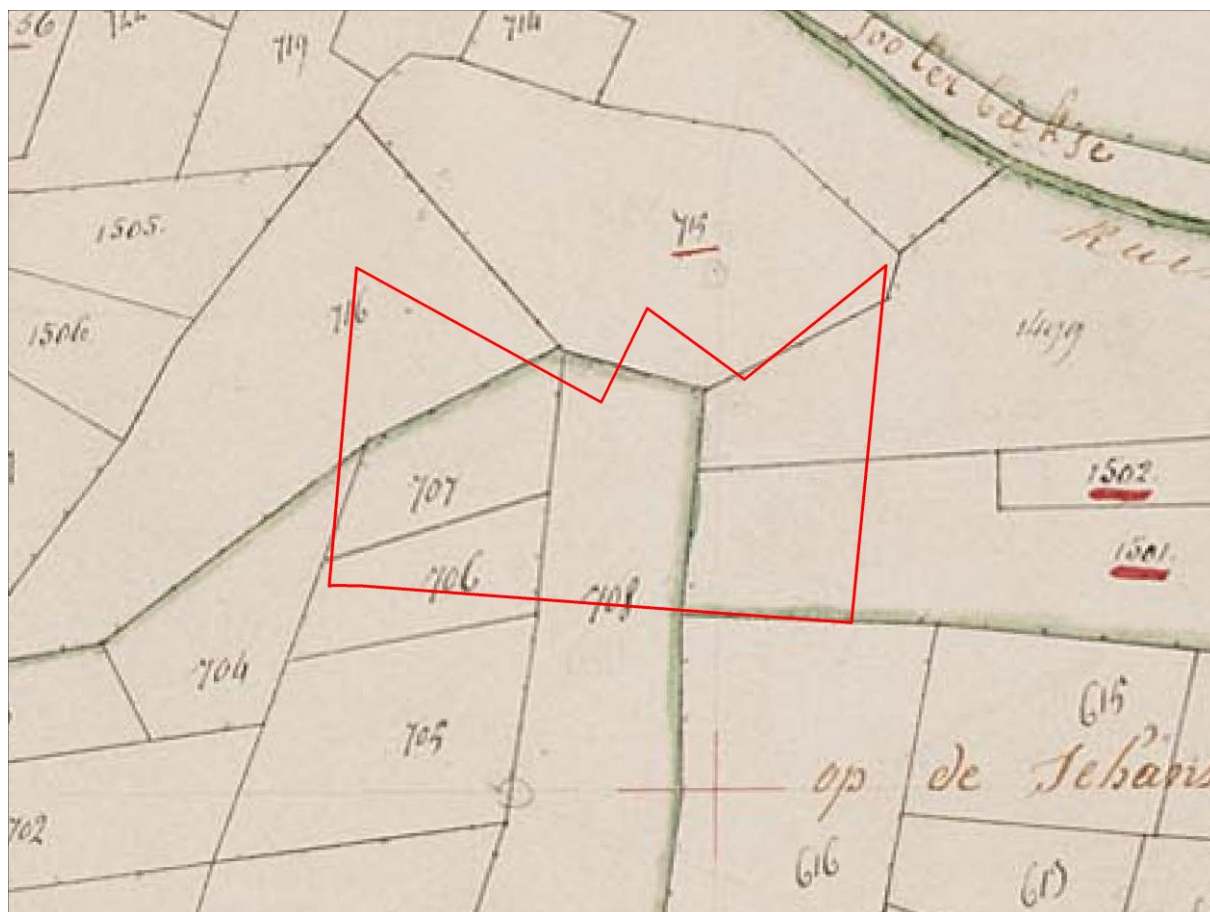
Figuur 9: Uitsnede uit de Tranchotkaart van 1805.

De kaart van Renes (zie figuur 10) toont dat het merendeel van de wegen in de omgeving van het plangebied dateren van voor 1806. Het plangebied ligt in een cultuurlandschap dat bedekt wordt door een plaggendeek, zoals ook op de bodemkaart is aangegeven (figuur 6, code bEZ23). De gele kleur indiceert dat het verkavelingspatroon sedert 1830 slechts weinig veranderingen heeft ondergaan.

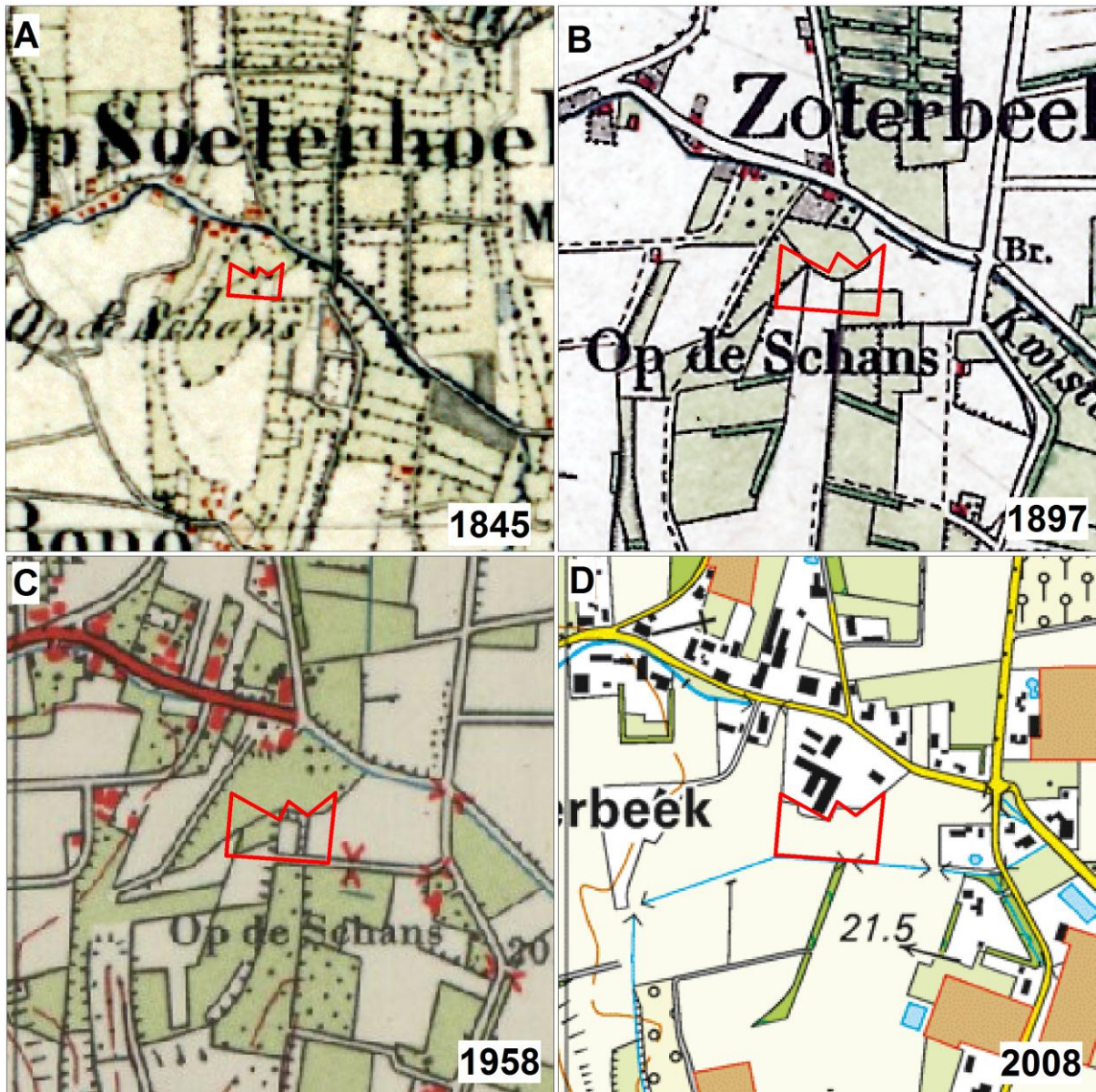
Figuur 10: Uitsnede uit de kaart met historische landschapselementen (naar Renes, 1999).

De kadasterkaart uit 1832 toont dat het plangebied destijds binnen de percelen 715, 1499, 1500, 1501 en 1502 lag. Uit de aanwijzende tafels blijkt dat perceel 715 in eigendom was bij Dorssers en gebruikt werd als weiland. Van de overige percelen is geen informatie bekend betreffende de eigendom en het grondgebruik.

Figuur 11: Uitsnede uit de kadastrale kaart uit 1832

Figuur 12 toont achtereenvolgens topografische kaarten van het onderzoeksgebied uit 1845, 1897, 1958 en 2008. Op deze kaarten is te zien dat gedurende de afgelopen tweehonderd jaar weinig veranderingen hebben plaatsgevonden in de omgeving van het plangebied. Tot het midden van de 20ste eeuw lag het plangebied in buitengebied. Pas in de tweede helft van de 20ste eeuw is Soeterbeek sterke uitgebreid in oostelijke richting. Daarbij zijn aan weerszijde van de weg nieuwe woningen en boerderijen opgetrokken. Ook is pal ten noorden van het plangebied een stal opgetrokken. Het plangebied zelf is altijd onbebouwd gebleven. Op de kaart van 1958 wordt aangegeven dat binnen het plangebied een hoogteverschil aanwezig was, dat op de huidige topografische kaart, noch op het AHN, wordt aangegeven. Mogelijk betreft het hier een ontgraving.

Figuur 12: Uitsneden uit de topografische kaarten uit achtereenvolgens: 1845, 1897, 1958 en 2008.

2.7 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Specifieke ligging (locatie)

Het plangebied ligt ten zuiden van het gehucht Soeterbeek in een dalvormige laagte. Volgens de bodemkaart komen binnen het plangebied hoge bruine enkeerdgronden en holtpodzolgronden voor. Volgens ARCHIS zijn op korte afstand van het plangebied geen archeologische waarden bekend. Wel blijkt uit historisch kaartmateriaal dat ten zuidoosten van het plangebied een schans gelegen heeft.

Verwachte perioden (datering)

In verband met de minder gunstige ligging in een vochtige laagte, geldt hooguit een middelhoge verwachting voor archeologische resten die dateren uit het mesolithicum. Voor archeologische resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd geldt een middelhoge verwachting in verband met de aanwezigheid van een schans in de omgeving van het plangebied. Archeologische resten uit het midden- en laat-paleolithicum worden niet verwacht gezien de actieve situatie van het vlechtend rivierensysteem. Voor nederzettingsresten en sporen van begraving vanaf het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen wordt een lage verwachting toegekend. Dergelijke resten zullen veel eerder gelegen hebben op de hoger gelegen delen van het landschap ten westen van het plangebied.

Complextypen

Nederzettingsresten uit het mesolithicum worden verwacht op de hoger gelegen delen in het landschap zoals op de nabij gelegen dekzandruggen. Hoewel de locatie hiervoor nooit erg geschikt zal zijn geweest, kan vooralsnog niet worden uitgesloten dat binnen het plangebied eventueel archeologische resten voorkomen in de vorm van kampementen van zeer geringe afmetingen die nauwelijks meer hoeven te zijn dan de neerslag van enkele (jacht)activiteiten of van een kortstondig kamp dat samenhangt met de uitvoering van specifiek aan water gebonden activiteiten. De omvang hiervan kan beperkt zijn tot enkele (tientallen) vierkante meters. Archeologische resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd kunnen voorkomen in de vorm van *off-site* verschijnselen.

Uiterlijke kenmerken

Resten van jachtkampementen uit mesolithicum zullen binnen het plangebied uit oppervlakkige vondststrooiingen bestaan met eventuele sporen in de ondergrond. Deze komen voor onder verwachte bruine enkeerdgrond.

Off-site fenomenen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd kunnen binnen het plangebied voorkomen als losse vondsten, achtergelaten bij eventuele schermutselingen nabij de schans.

Mogelijke verstoringen

Zowel ontginningsactiviteiten als landbewerking zullen tot verstoring van de bodem hebben geleid. De verstoring zal echter beperkt zijn gebleven tot de top van de enkeerdgrond of holtpodzolgrond. Indien binnen het plangebied ontgravingswerkzaamheden hebben plaatsgevonden, kan dit diepgaande bodemverstoring hebben veroorzaakt.

2.8 Onderzoeksstrategie

Tijdens het veldwerk moet allereerst worden vastgesteld hoe de bodem is opgebouwd, in hoeverre deze intact is en of hierin archeologische indicatoren aanwezig (kunnen) zijn.

Om de bodemopbouw zo exact mogelijk te kunnen bestuderen kan het beste gebruik gemaakt worden van een guts. In eerste instantie wordt verspreid over het plangebied een aantal gutsboringen gezet om de bodemopbouw te bestuderen. Indien uit de resultaten hiervan blijkt dat binnen het plangebied geen voor bewoning geschikte omstandigheden hebben geheerst of indien blijkt dat de bodem binnen het plangebied tot grote diepte verstoord is, wordt geen verder onderzoek verricht.

Indien uit de resultaten van het verkennende booronderzoek blijkt dat de huidige grondbewerking tot in de natuurlijke bodem reikt en een goede vondstzichtbaarheid heerst, is een oppervlaktekartering het meest geschikt voor het opsporen van archeologische indicatoren. De meeste van de archeologische vondsten in de omgeving van het plangebied zijn immers gedaan als oppervlaktevondsten.

Indien een oppervlaktekartering niet mogelijk is of in onvoldoende mate effectief zal zijn, wordt nageboord met een edelmanboor met een diameter van 15 cm. Het hiermee opgeboorde materiaal wordt gezeefd op een zeef met een maaswijdte van vier millimeter.

Binnen het plangebied zijn 7 boorpunten verdeeld over een zo gelijkmatig mogelijk netwerk. Hierdoor wordt binnen het 0,73 hectare grote plangebied een boordichtheid bereikt van 10 boringen per hectare. Een dergelijke boordichtheid voldoet volgens de Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (SIKB, 2006), als brede zoekoptie om vindplaatsen uit alle perioden, in zand op te sporen. Zelfs met een dergelijke hoge boordichtheid is op basis van booronderzoek nooit te garanderen dat alle typen archeologische resten kunnen worden opgespoord. De kans op het aantreffen van grondsporen is bijvoorbeeld aanmerkelijk groter indien een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd. Een dergelijke aanpak zou echter in dit stadium van het onderzoek een te zwaar middel vormen.

Van alle boorpunten wordt de NAP-hoogte bepaald door middel van het AHN.

Figuur 13: Het plangebied nabij boring 6, gezien in zuidwestelijke richting

3 Veldonderzoek

3.1 Verrichte werkzaamheden

- Positie boringen: regelmatige verdeling over het plangebied, zie figuur 16.
- Gebruikt boormateriaal: guts met diameter van 3 cm / edelmanboor met diameter van 15 cm.
- Totaal aantal boringen: 7
- Boorgrid: de boringen zijn evenredig over het plangebied verdeeld
- Boordichtheid: 10 boringen per hectare
- Geboorde diepte: 1,0 - 1,4 m -Mv
- Inmeten boorlocaties: GPS
- Boorbeschrijving: Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB 5.1)
- Inspectie bodemontsluitingen en/of oppervlaktekartering: In verband met de begroeiing van het plangebied was geen oppervlaktekartering mogelijk. Evenmin waren bodemontsluitingen aanwezig die geïnspecteerd konden worden op de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten booronderzoek

Verspreid over het plangebied zijn twee verkennende boorraaien van respectievelijk 4 (boringen 1-4) en 3 (boringen 5-7) geplaatst. De ligging van de boorpunten is weergegeven op de boorpuntenkaart. De resultaten van het booronderzoek zijn opgesomd in bijlage 1.

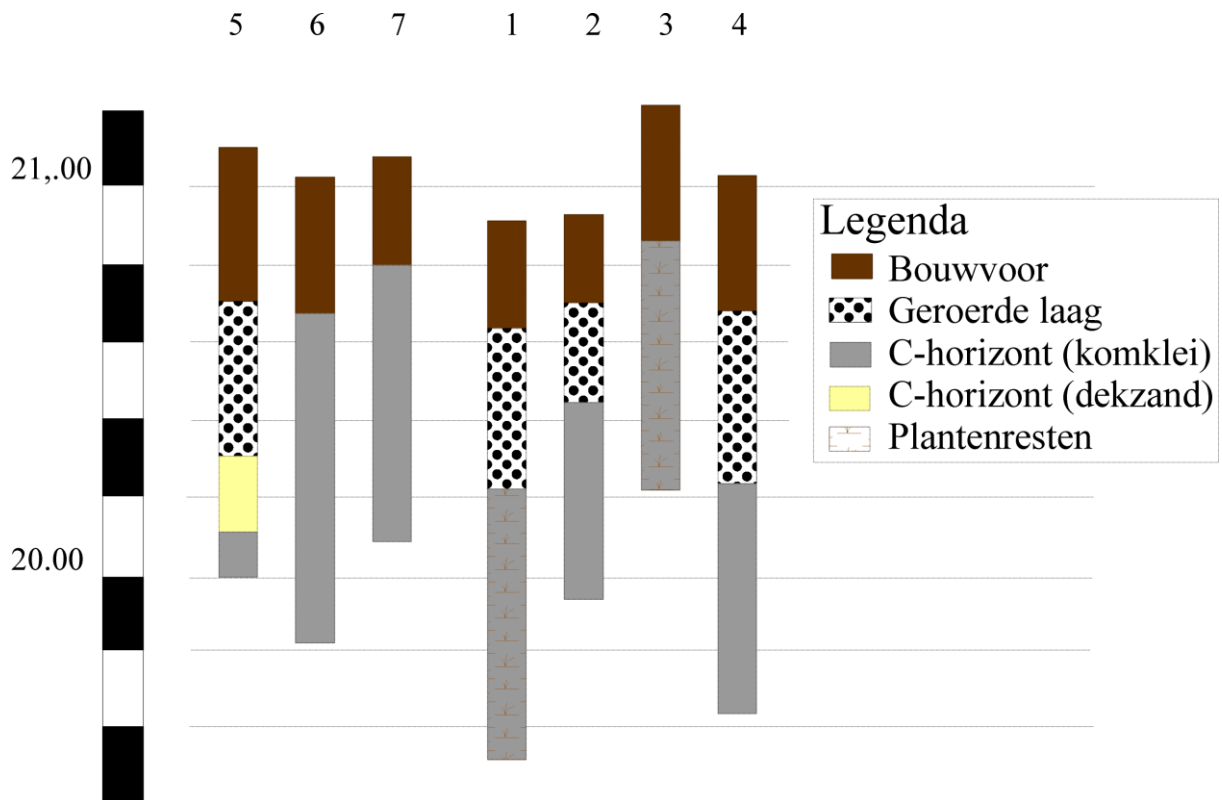
Binnen het plangebied bestaat de natuurlijke ondergrond uit grijze sterk zandige klei. Het betreft alluviale afzettingen die behoren tot de Formatie van Kreftenheye. Dit zijn overstromingsafzettingen van de Maas en de Soeterbeek (zogenaamde komklei) die zijn afgezet in de verlaten maasgeulen die zich op hun beurt hadden ingesneden in de afzettingen van de Formatie van Beegden. Daaruit kan worden afgeleid dat het plangebied binnen een depressie, dan wel een oude Maasgeul ligt, zoals al tijdens het bureauonderzoek is naar voren gekomen. Enkel in boring 5 is nog een dunne laag dekzand, behorende tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel, aangetroffen. Plaatselijk zullen de komkleiafzettingen dus bedekt zijn geweest met een dunne laag dekzand.

De bruine tot plaatselijk donkerbruine en matig tot uiterst siltige bouwvoor heeft een dikte van 25 à 40 cm en is zwak humeus. In iedere boring zijn hierin brokken met materiaal uit de onderliggende komklei aangetroffen, daarnaast zijn in de boringen 1 en 3 fragmenten helrode, hard gebakken baksteen waargenomen. Het betreft recente insluitsels die niet meteen verwijzen naar de aanwezigheid van een archeologische site. Hieronder is, uitgezonderd in de boringen 3, 6 en 7, een 25 tot 45 cm dikke vergraven laag vastgesteld. Het betreft een menglaag met materiaal uit de bovenliggende bouwvoor en de onderliggende komklei. Op een diepte van 50 à 80 cm beneden het maaiveld is, gaat dit pakket abrupt over in de onderliggende komklei. In de boringen 3, 6 en 7 is deze komklei meteen onder de bouwvoor, op een diepte van 30 tot 35 cm beneden het maaiveld, aangetroffen.

Uit mondelinge informatie van de grondeigenaar blijkt dat het plangebied in het verleden grotendeels is ont- en vergraven. Dit is reeds op basis van de resultaten van het bureauonderzoek vermoed, en wordt bevestigd door de resultaten van het booronderzoek die aangeven dat hier dekzand is afgegraven.

Figuur 14: Foto van de aangetroffen komklei in boring 1. Door de hoge grondwaterstand zijn hierin nog fragmenten van een tak bewaard gebleven.

Figuur 15: Boorprofielen

Figuur 16: Boorpunten met verstoringsdiepten.

4 Conclusies en aanbevelingen (beleidsadvies)

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten daterend uit het mesolithicum en vanaf de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. Voor resten uit de overige perioden is een lage verwachting toegekend.

Binnen het plangebied zijn 7 verkennende boringen gezet met behulp van een zandguts en een megaboer. Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem binnen het plangebied overwegend uit (kom)klei bestaat in plaats van uit dekzand zoals het bureauonderzoek deed vermoeden. De verwachte hoge bruine enkeerdgronden en holtpodzolgronden, ontbreken volledig. Door ontgrondingswerkzaamheden is de bodem binnen het plangebied bovendien tot in de komklei verstoord. Daarnaast zijn tijdens het onderzoek geen indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van archeologische resten binnen de grenzen van het plangebied. In verband hiermee zijn de KNA-onderdelen *Waardestelling en Beleidsadvies*, in dit rapport niet nader uitgewerkt.

Vanwege de ligging van het plangebied in een laaggelegen komkleigebied, de verstoring van de bodem en het ontbreken van archeologische indicatoren, kan de archeologische verwachting voor resten uit alle perioden, worden bijgesteld tot een lage verwachting.

De resultaten van het onderzoek geven derhalve geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden.

In alle gevallen geldt dat indien archeologische materialen en/of sporen aangetroffen worden, deze gemeld dienen te worden bij de gemeente Peel en Maas, conform Monumentenwet 1988, laatste wijziging van 1 september 2007, paragraaf 7, artikel 53 en verder.

Verklarende woordenlijst:

BP: Before Present (present = 1950)

GPS: Global Positioning System

IVO: Inventariserend VeldOnderzoek

NAP: Normaal Amsterdams Peil.

RCE: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

SIKB: Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Archeologische tijdschaal

Periode	Datering
Midden- en Laat Paleolithicum (oude steentijd)	250.000 - 9000
Mesolithicum (midden steentijd)	9000 - 4500
Neolithicum (nieuwe steentijd)	4500 - 2000
Bronstijd	2000 - 800
IJzertijd	800 - 12 v. chr.
Romeinse tijd	12 v chr. - 500 n. chr.
Vroege middeleeuwen	500 - 1000
Volle middeleeuwen	1000 - 1250
Late middeleeuwen	1250 - 1500
Nieuwe tijd	1500 - heden

Bronnen

Grote historische Provincie Atlas van Nederland; deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 1:50.000. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1990

Grote historische topografische Provincie Atlas Limburg; 1894-1926 1:25.000. Nieuwland Tilburg 2006

Grote topografische atlas van Nederland 1:50.000 Deel 4 Zuid-Nederland. Topografische dienst. Wolters Noordhoff Groningen 1997

Kadastrale minuut 1830 met aanwijzende tafels, (www.watwaswaar.nl)

Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Luchtfoto, <http://maps.google.nl>

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, AMK (Archeologische monumentenkaart), Amersfoort.

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, ARCHIS II (Archeologisch Informatie Systeem), <http://archis2.archis.nl/>

Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft.

Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Stichting voor Bodemkartering, Geologische kaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Twaalf provinciën 2007. Atlas van topografische kaarten. Nederland 1955-1965. Uitgeverij twaalf provinciën. Landsmeer.

Literatuur

Cate, J. A. M. ten. A. F. van Holst, H. Kleijer en J. Stolp, 1995. Handleiding bodemgeografisch onderzoek; richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem. Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.

Es. Van W.A., Sarfatij, H. & P.J. Woltering (red.) 1988. Archeologie in Nederland; De rijkdom van het bodemarchief. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.

Kuiper, M. 2006/2007. Atlas van topografische kaarten Nederland, 1955-1965. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.

Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (SIKB, 2006)

Bijlage 1: Boorbeschrijving

Algemene kopgegevens	
Soort boring	BAR
Projectnummer	10-440
Projectnaam	Soeterbeek, Maasbree
Deelgebied	Nvt
Organisatie	ArcheoPro
OM-nummer	44.635
coördinaatsysteem	RD2000
Coördinaatsysteemdatum	ETRS89
Locatiebepaling	GPS
Referentievlak	NAP
Bepaling maaiveldhoogte	AHN
Boormethode	Guts en edelman
Boordiameter	3 cm en 15 cm
Opdrachtgever	Aeres Milieu

Posities van de boringen (boorlocaties)			
Boornummer	XCO	YCO	MA, M's tov NAP
1	203253.9	372320.8	20.91
2	203288.6	372325.4	20.94
3	203319.0	372316.0	21.12
4	203359.7	372317.9	21.02
5	203260.9	372377.2	21.10
6	203320.2	372366.4	21.02
7	203364.8	372372.1	21.07

Boorbeschrijving volgens ASB 5.1																		
Boor Nr	LDO	Lithologie					Kleur				Overige kenmerken							AIS
		GD	B K	BS	BZ	B G	BH	HK	TK	IK	VL K	CO	PL H	NVS	SST	BHN	BI	
1	30	Z		3			1	BR								BHA	BOV	BST1
	70	Z		4				BR			VG R2			STKL		VRG		BST1
	140	K			3			GR					PL 2		BHC		ALL	
2	25	Z		3			1	BR							BHA	BOV		
	50	Z		4				BR			VG R2			STKL		VRG		
	100	K			3			GR							BHC		ALL	
3	35	Z		3			1	BR							BHA	BOV	BST1	
	100	K			3			GR					PL 2		BHC		ALL	
4	35	Z		2			1	BR		DO					BHA	BOV	HKF1	
	80	Z		2				BR	GR			VGR1				VRG		
	140	Z		3				GR				VOR1		ROV1	BHC			
5	40	Z		2				BR				VGR1		STKL	BHA	BOV		
	80	Z		2				BR	GE							VRG		
	100	Z		3				GR							BHC			
6	110	K	3					GR							BHC		ALL	
	35	Z		3				BR	GR			VGR1			BHA	BOV		
7	120	K	3					GR				VOR1		ROV1	BHC			
	30	Z		3				BR	GR			VGR1			BHA	BOV		
	100	K	4					GR				VOR1		ROV1	BHC			

Betekenis van de afkortingen:

LDO – Onderzijde boortraject

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen en Z = zand

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG = bijmengsel grind, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje, PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2° en 3° letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

CO = Consistentie (C): ZSL=zeer slap, SLA=slap, MSL=matig slap, MST=matig stevig, STV=stevig

PLH = plantenresten (PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel)

NVS = nieuwvormingen; ROV = Roestvlekken

SST = Sedimentaire structuren

BHN = Bodemhorizont; BHA = A-horizont, BHC = C-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, VRG = vergraven

GI = Geologische interpretaties; ALL = Alluvium

AIS = Archeologische indicatoren; BST = baksteenfragmenten, HKF = Houtskoolfragmenten